

דפי עיון

"ליהודים היתה אורה" אמר רבי יהודה:
אורה - זו תורה.

וכך הוא אומר:

"כי נר מצוה ותורה אור" [מגילה ט"ז]

לזכרה של: אורה מושקוביץ ע"ה
משואות-יצחק

במפרשים

יו"ל ע"י מ. מושקוביץ * משואות-יצחק 79858 ד.ג.שדה-גת * טל': 08-8616173 * פקס: 08-8616174

שנת תשע"ב

פרשת תרומה

א. אברבנאל.

פרק כה' פסוק ג'

ולפי שראוי לאדם שיפקח על זה עיניו, וישלים נפשו באמונות האמתיות בהמשך אחרי האנשים השלמים שידריכוהו להיות בתורת ה' חפצו⁸⁶ ולא בדבר אחר, לכן צוה אחר זה (לקמן כו, כ): "ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית וך". שיוהיר את העם בענין האמונות, שלא יהיה בהם אפיקורוס⁸⁵ או איש מספק בדבר משרשי התורה, כי הוא הנרמז בשמן הטוב הזך. כי הידיעות אשר כאלה, באהל מועד מחוץ לפרכת יערוך אותו אהרן ובניו מערב עד בקר כתמידות לפני ה' (שם שם, כא). כלומר, שיהיו המלמדים דעת, אנשי חיל יראי אלהים כאהרן ובניו. ויהיו הדעות והאמונות מאותם שהם לפני ה', ואשר ראוי שימצאו בבני ישראל הישרים בלבבותם⁸⁷. וכמאמר המשורר (תהלים קלג, ב): "כשמן הטוב על הראש יורד על הזקן זקן אהרן שיוור על פי מדותיו".

פרשת "תצוה"
מחשבת לפרשת
"תרומה"

ולפי שכללו רמז⁸⁶ בשמן הדעות והאמונות ובאהרן ובניו המלמדים דעת ויראת ה', סמך אליו פרשת "ואתה הקרב אליך את אהרן" וגו' (לקמן כח, א-מג). וצוה על בגדי הכהנים שיהיו לכבוד ולתפארת, להיותם מורים תורת האלהים⁸⁷. וצוה איך יתנהגו בקדושתם כדי שיתקדשו לגבוה בפרישה: "וזה... אשר תעשה להם לקדשם" (לקמן כט, א-לו). וזכר מה היתה העבודה התמידית שיעשו הכהנים על המזבח, והיא עולת התמיד את הכבש אחד לערב (שם שם, לח-מב), להורות על אחדות השם יתברך בעולמו, וישראל גוי אחד בארץ⁸⁸. ועל כל זה אמר שם (שם שם, מג-מו): "ונועדתי שמה לבני ישראל ונקדש ככבודי, וקדשתי את אהל מועד". רוצה לומר: שבזה האופן אשר זכר בכל הצווים שקדמו, יהיה ישראל מקודש וישכון כבוד ה' ביניהם והם ידעו את אלהיהם, כי יתישבו באמונותיהם על ידי המלמדים אותם דרך להשארות הנפשי הנצחי שיגיעו אליו השלמים אחר המות. והוא הנרמז במזבח הקטרת. ולכן צוה עליו בסוף "ואתה תצוה" (לקמן ל, א-י) אחרי כל הדברים שקדמו, להודיע שעל ידי השמן זית וך הרומז לאמונות האמתיות, ובאמצעות אהרן ובניו ודומיהם שישמרו דעת ותורה יבקשו מפייהם⁸⁹, יהיה להם מזבח הקטרת, לא מנחשת כמזבח העולה, כי אם מזהב טהור. ולכן עשה ההקטרה מצרנית להעלות הנרות, להודיע שמי שילמד החכמה והמרע ושרשי התורה הוא יביאם לחיי העולם הבא. וכדי לרמוז הרמוז הנכבד הזה, באו צווי המשכן וכליו באותו אופן שנזכרו בתורה.

אלו

1. כרננו - כדרכו כפירושו - אצמיד אלות ומשיב עליהם כפירושו, כאן הוא אלא מה הקשר בין הנרות והקטרת לבין המטרה של צמדת המשכן, התוכף לצנות?
2. מה בא השמן אסמא?
3. למה דוקא אהרון ונביו?
4. מה מטרת כסדי הכהנים?
5. "המלמדים אותם דרך להשארות הנפש" ו"הנצח שיגיעו אליו השלמים אחר האות" למה בצצט מטרת פירושו כאן, התוכף לפאר?

תרומה

ב. ביאור יש"ר .

פרק כה' פסוקים ה' ו' ז': (ה) מאדמים. לכוּעים היו אֲדום אַחַר עֲבֹדָן; תַּחֲשִׁיב. אִינּוּ הַחַיִּים נִקְרָאת בַּלְשׁוֹנוֹ [Tasso] כִּי הָיָה טַמְאָה, וְלֹא הִוָּכַח לְמַלְאכַת שָׁמַיִם כִּי אִם עוֹר בַּחֲמֵה טַהוֹרָה, וְזֶה טַהוֹר הָיָה, וְלֹא נִמְלָא אֱלֹהִים לְשַׁעָה, וְהִרְבֵּה נוֹטִים הָיוּ לוֹ: שָׁמַיִם. אִין בִּידֵינוּ לְהַכְרִיעַ מַה שֶּׁסֶּה עֵינַן הַזֶּה בַּלְשׁוֹנוֹ: (ו) שָׁמֶן לְמֵאֵל. שֶׁמֶן זֵית זָךְ לְהַעֲלוֹת נֵר תַּמִּיד: בְּשָׁמַיִם. הוּא שֶׁסֶּה כֻלָּל לְדַגְרִים הַחֲשׂוֹבִים בְּנַעֲלֵי הַרִיחַ, וְגַם הַסְּמִיּוֹת בְּכֻלָּל הַבוֹשֶׁם, כִּי בַמַּעֲשֵׂה לֹא הִזְכִּיר הַכְּתוּב שֶׁהֵבִיאוּ סְמִיּוֹת אֱלֹהִים בּוֹשֶׁם, וְאִפְשָׁר שֶׁשֶּׁסֶּה בּוֹשֶׁם הוּא מוֹרַכֵּב מִן בּוֹשֶׁם, כִּלּוֹ' שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סְמִיּוֹת, וְחִיבַת בְּשָׁמַיִם הַנֶּאֱמָרָת כֹּאן מוֹסְפָה גַם עַל קְטוֹרֶת הַסְּמִיּוֹת: לְשֶׁמֶן הַמְּשַׁחָה. לְנִשּׁוֹת הַמַּשְׁכָּן וְהַכֵּלִים: (ז) אֲבָנֵי שָׂהָם. לֹא נִודַע לָנוּ שֶׁמֶס, וְהוֹלְרָכוּ שְׁתֵּי אֲבָנֵי שָׂהָם לְלוֹרֶךְ הַאֲפֹד וְהַשְּׁלִישִׁית שֶׁהִיָּתָה קְבוּעָה בְּחֶשֶׁן הָיָה בְּכֻלָּל אֲבָנֵי הַמִּיּוֹלָאִים שֶׁזָכַר כֹּאן: מֵלֵאִים. שֶׁהָאֵן מִמֵּלֵא שׁוּמַק הַמַּשְׁבֻּלֹת כַּעֲיֵן אֲבָנֵי הַטְּבַעוֹת: לֵאפֹד וְלַחֲשֹׁן. שְׁתֵּי אֲבָנֵי שָׂהָם לְאֲפֹד, וְאֲבָנֵי הַמִּיּוֹלָאִים לְחֶשֶׁן, וְהַבְּגָדִים הָאֵלֶּה מְפֹרָשִׁים לְקַמֵּן:

nlke

1. מה אחדש פרשנו בקטצ הראשון?
2. מה הסברו צננין התחיש ולאמה לה חשוק?
3. איך ולאמה הוא מסביר: "מהמיט"?
4. מהו הסברו בשיאם באפני שהט?

* * *

ג. רש"ר הירש.

פרק כה' פסוק ט': (ט) וְכֹן תַּעֲשׂוּ, לֹא נֶאֱמַר: "כֹּן תַּעֲשׂוּ", אֲלֵא: "וְכֹן תַּעֲשׂוּ", לְכֹן אִין זֶה מִשְׁפָּט הַנִּגְרָר אַחֲרֵי הַמַּשְׁפָּט שֶׁקָּרַם לוֹ, אֲלֵא מִצְוֵה חֲרֻשָּׁה יֵשׁ כֹּאן: וְכֹן תַּעֲשׂוּ לְדוֹרוֹת — כִּשְׁם שֶׁהַמַּשְׁכָּן לֹא נַעֲשֶׂה אֲלֵא עַל פִּי מִשְׁהָ, כֹּן אִף לְדוֹרוֹת יִיעֲשֶׂה כֵל דְּבַר הַמַּקְדֵּשׁ רַק עַל־פִּי הַסַּנְהֶדְרִין, שֶׁהוּא נְצִיגוֹת הָאוֹמָה (ע"י סַנְהֶדְרִין סו ע"ב).

nlke

1. קרא שוב את הפסוק האט באמת יש כאן בציה, ואהי?
2. דוקא ואל החיבור מורה על הקשר לנאמר קודם, איך פרשנו מאמר אחרת?
3. תשובתו בנויה על רש"י עפ"י התלמוד, בצצט אהי?
4. מה הכוונה: "עפ"י הסנהדרין" ואל מה יראו ככך?

* * *

ד. בלי יקר.

פרק כה' פסוקים י' יג':

וְכִמָּה שֶׁנֶּאֱמַר "אֲמַתִּים וְחֻצֵי אֲרָבוֹ" וְגו', כִּכָּר אֲמַרְנוּ שֶׁהָיוּ כָּל הָאֲמֹת שְׁבוּרוֹת, כְּרִי שֶׁכָּל אָדָם יִדְמָה בְּנַפְשׁוֹ כְּאֵלוֹ הוּא חֶסֶד וְלֹא בָּא עַד תַּכְלִית הַחֲכָמָה. וְרַז"ל אָמַר שֶׁהַתּוֹרָה נִקְנִית בְּאֲרָבַעַיִם וְשִׁמּוֹנָה מַעֲלוֹת (אבות ו,ו), רְמֵז לְדָבָר: "וַעֲשׂוּ אֲרוֹן עֲצֵי שִׁטִּים אֲמַתִּים וְחֻצֵי", סוֹף תְּבוּת עוֹלָה קִנ"ו. "אֲרָבוֹ וְאֲמָה וְחֻצֵי רָחֲבוֹ וְאֲמָה וְחֻצֵי קִמְתוֹ, סוֹף תְּבוּת עוֹלָה מ"ח, כְּאֵלוֹ אָמַר: קִנּוֹ הַתּוֹרָה בְּמ"ח דְּבָרִים. וְכֹא הֶרְמֵז בְּאֲמֹת שְׁבוּרוֹת,

וְעֵשִׂיתָ עָלָיו זֶר זָהָב סָבִיב. אָמַר רַז"ל שֶׁזֶה רְמֵז לְכַתֵּר תּוֹרָה (יומא עב:), וּבִשְׁלַחַן וּבַמִּזְבֵּחַ נֶאֱמַר "וְעֵשִׂיתָ לוֹ", לְפִי שֶׁכַּתֵּר כְּהֵנָּה וּמַלְכוּת הוּא לְאֲנָשִׁים מִיַּחַדִּים, כִּי אִין כְּהֵנָּה כִּי אִם לְמִי שֶׁהוּא מְזַרַע אֶתְרָן, וּמַלְכוּת לְזַרַע דָּוִד, לְכַךָּ נֶאֱמַר "לוֹ". אֲבָל כַּתֵּר תּוֹרָה הַפְּקָר לְכָל, לְכַךָּ לֹא נֶאֱמַר "לוֹ". וְנִקְטַט לְשׁוֹן "זֶר", לְהוֹרוֹת שֶׁהַמַּשְׁתַּמֵּשׁ בְּכַתֵּרָה שֶׁל תּוֹרָה דִּינּוֹ כְּזֶר הַקָּרֵב יוֹמֵת. וְכֵן כַּתֵּר כְּהֵנָּה נֶאֱמַר בָּהּ: "וְהָזָר הַקָּרֵב יוֹמֵת" (במדבר יח,ז). וְכֵן כַּתֵּר מַלְכוּת, זֶר וְכַתֵּר לְזַרַע דָּוִד, וְזֶר לְזָרִים.

תרומה

[יג] וְעֲשִׂיתָ בְּדֵי עֲצֵי שִׁטִּים. הם נושאי הארון, כי בהם אָחֲזוּ האָרוֹן. והיה לו לומר וְעֲשִׂיתָ בְּדֵי אֵלָא שְׂכָפִי הֲרָמֹז יִרְמֹז לְשֵׁשֶׁת עֶשֶׂר גְּבָרֵי הַקֹּרִיּוֹן בַּתּוֹרָה בְּשֶׁבֶת וּבְשָׁנֵי וַחֲמִישִׁי, כַּמְסַפֵּר "בְּדֵי", זהו שְׂאֵמֶר: וְצִפִּיתָ אֹתָם זָהָב, הֵינִי יוֹם ז' וְיוֹם ה' וְיוֹם ב'. דְּגָמָא לְזֶה פִּרְשָׁנִי בְּעוֹלֹת אֶפְרַיִם מֵאֵמֶר רַס"ט²³.

לפי שרוב הדברים שקננו התורה תלוי בהם תלוי במדת הענוה, כי הוא יסוד ומקור לכל אותן מ"ח דברים, וכן האמות שבוורת מורים על לב נשבר ונדכה, והוא עניו ושפל ברה. ויכול להיות שמטעם זה גזר רבי שלא ישנו בשוק וכו', כדי שלא ירגילו את עצמם ללמד מחמת יגרא כדי להתהדר בפני הרואים, כמנהג דורנו שרוב הלומדים דרכם להתפאר ולמען הרבות חריפתם ופולפולם בריבים.

אלות

1. *טס כרננו מחכש את האליאוריה ככל כרטי המסכן וכליו, מה אמיאו לכך?*
2. *מתי ולמה נאמר "לו"?*
3. *מה ההבדל הרצוני בין כתר מלכות וכתר כהונה לצומת כתר תורה?*
4. *למה כל המידות כאן הן "אמות שפורות"?*
5. *איך קנין התורה תלוי בצמיה דוקא?*
6. *מהו "מנהג דורנו"?*
7. *אינה רחל נלמד מן ה"כדים"?*

* * *

ה. בלי יקר.

פרק כה' פסוק לא':

כֹּה

בעולם הזה. והנה בפרשת הארן לא נזכר כי אם עצם המעשה אשר יעשה האדם, אבל לא נזכר שם שום תשלום גמול, ומטעם זה תמצא בפרשת הארן כל אותיות מן אלפ"א בית"א, חוץ מן גימ"ל. ויש בזה רמז, שלא ילמד תורה לשם תשלום גמול, אלא תורת אמת יהיה בפיו, שאינו מצפה לתשלום גמול, כמו שכתוב: "אל תהיו כעבדים המשמשים את הרב על מנת לקבל פרס" וכו' (אבות א.ג), ולכך אין שם גימ"ל, שהרי אמרו רז"ל: "שכר מצוה מצוה" (שם ד.ב), ואם בן - המעשה עצמו גמולו, ואינו רשאי לצפות על גמול אחר. והרי כאלו נכתב שם גימ"ל, כי המעשה של המצוה הוא גמולו. אבל מכל מקום, אף על פי שהוא לא יצפה אל תשלום גמול אחר, מכל מקום סוף הכבוד לבוא, והקב"ה אינו מקפח שכר כל בריה בעולם הזה ובעולם הבא, על בן הזכיר מיד אחר מעשה הארן שני הגמולים בסדר היותן.

[וא] וְעֲשִׂיתָ מִנֶּרֶת זָהָב טָהוֹר. פרש רש"י, שהיה משה מתקשה בה. אמר לו הקב"ה: השלך כבר זהב לתוך האור והיא נעשית מאליה, לכך נאמר: "תיעשה המנורה", ולא כתיב 'תעשה'. ולסוף נאמר: "כבר זהב יעשה אתה", ולא פרש מי יעשה אתה, אלא הכפר עצמו יעשה אותה, דהינו מאליה. והנה ענין קשוי זה, לפי שנעשית מתחילה אחת, על בן הנה צריך במלאכה זו עור אלהי, והנה דומה כאלו נעשית מאליה, פי לא תלי ולא מרגיש גברא המרה סיעיה. וצ"ל צד הרמז נראה לי, ששלוש פרשיות סמוכים אלו: ארון, שלחן, מנורה, כוללים כל הצלחות האדם בעולם הזה ובעולם הבא, כי הארן נזכר תחלה, לפי שהוא מדרוך את האדם לבוא לידי שלמות, כי במה זוכה נער ארחו ויקח שם ויפת מבני אדם ויסמא דחיי בעולם הזה ובעולם הבא, כי אם על ידי זאת התורה, אשר ארך ימים בימינה לעולם שפלו ארך, ועשר וכבוד בשמאלה

אלות

1. *מה הקושי בקטע הראשון ומה מצנהו?*
2. *מה הכוונה המדויק לערה האחרונה - בארמית - בקטע זה?*
3. *מה המשותף לארון שולחן ומנורה?*
4. *איך הארון מראה על הצד הרחובי דוקא?*
5. *למה אמר כן אין בו מופת?*
6. *התוכף לעצור מה מראים השולחן והמנורה?*

* * *